

Олга Кошевалиска

Доцент, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип,
Правен факултет
olga.gurkova@ugd.edu.mk

УДК.343.622(091)

Елена Максимова

Асистент докторанд, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип,
Правен факултет, elena.ivanova@ugd.edu.mk

КРИМИНОЛОШКИ АСПЕКТИ НА УБИСТВОТО НА ДЕТЕ ПРИ ПОРАЃАЊЕ ВРШЕНО ОД СТРАНА НА ЖЕНА

Апстракт

Присуството на жената во казнената евиденција во улога на престапник, неминовно изнудува потреба од детално анализирање на криминолошките карактеристики на секој појавен облик каде е присутна како сторител. Евидентен е и трендот на зголемување на ваквата нејзина застапеност, како во глобални размери, така и на локално ниво. Еманципацијата повлекува свои негативни ефекти во насока на зголемување на јавувањата на жената како престапник. Нормално, обликот, динамиката структурата и зачестеноста се менуваат согласно добата на живеење, но одлучноста на жената за впуштање во недозволено поведение се зацврстува. Анализирајќи го типот на кривични дела кои денешната жена ги врши, мораме да споменеме дека истите задолжително ги делиме во две основни групи, земјаќи ја во предвид и оштата поделба на кривични дела врз база на субјектот. Односно *delicta communia* и *delicta propria*. Тргувајќи од вториве, односно од специјалните казнени дела, мораме да започнеме со феноменолошка анализа на кривичните дела кај кои, согласно нашето законодавство, како сторител може да се јави исклучиво жената, во случајов мајката. Убиството на дете при пораѓање (или народски попознато како чедоморство) е појава која датира уште од античка епоха, а која менувајќи го обликот, причините или начинот на вршење, опстојува до ден денес. Навлегувајќи во криминолошките карактеристики на појавата, во нејзината феноменологија и етиологија, овозможуваме подетално запознавање со истата и поставување на можности за нејзино превенирање и третирање во пракса.

Клучни зборови: *мајка, дете, чедоморства, растројство, казнување*

Olga Koshevaliska, PhD
Elena Maksimova, LL.M

CRIMINOLOGICAL ASPECTS OF THE KILLING A CHILD AT BIRTH COMMITTED BY A WOMAN

Abstract

The presence of a woman in the criminal records inevitably requires the need for a detailed analysis of the criminological characteristics of every crime in which she is registered as a perpetrator. The trend of increasing such representation is evident both on a global scale and on a local level. Emancipation entails its negative effects in the direction of increasing women's presence as offenders. Normally, the shape, dynamics, structure and frequency change according to the lifetime, but the determination of the woman to engage in illicit behavior is strengthened. Analyzing the type of criminal acts that a today woman performs, we must mention that they are obligatory divided into two basic groups, accordingly the separation of criminal acts on the basis of the subject. They are, *delicta communia* and *delicta propria*. Starting from the second ones, that is, from the special offenses, we must start with a phenomenological analysis of the crimes in which, according to our legislation, only the woman can appear as a perpetrator, in this case the mother. The killing of a child at birth (or more commonly known as infanticide) is an occurrence dating back to the ancient epoch, and along with changing the shape, causes, or way of practicing, it persists to this day. Analyzing the criminological aspects of the phenomenon, in its phenomenology and etiology, we provide a more detailed introduction to it and we are setting the possibilities for its prevention and treatment in practice.

Key words: *mother, child, infanticide, disorder, punishment*

Вовед

Убиствата како кривични дела котираат високо меѓу популарните криминалитети каде жената фигурира како сторител. Историскиот осврт

сведочи за кривични дела извршени од жените во улога на сериски убијци¹ и бројни нерешени случаи во големи благороднички семејства каде се надсирала женската позадина, кои ги споменавме и претходно. Уште од античкиот историчар Тит Ливиј стои забележан случај од VI век п.н.е кога ќерката на претпоследниот римски крал Сервиј Тулиј, Тулија, иницирала и поддржала убиство на сопствениот татко².

Со оглед на телесната конституција на жената повеќето автори сметаат дека единствен начин жената да се јави како убиец би било ако ја нагласиме подмолноста во карактерот која ја има и која своевременно би ја преточила во начинот на нивно реализирање. Сепак и не постои разидување во мислењата дека жената и покрај сензитивната природа била и е застапена како сторител на ова кривично дело против животот и телото, иако во значително помал обем од мажите. И дека најголем процент од извршените убиства се темелат врз база на нивната емотивна наклонетост кон жртвата, односно, како и сè друго што вршат жените и овие се поттикнати од нивните чувства.

Убиствата како злодела се неделиви од човековата природа. Мирот и хармонијата по кои тежнееме, ослободени од лошата мисла кон ближниот или соседот се утопија уште од самите човечки корени, и Библиските и Дарвиновите. Со убиствата се напаѓа животот како најголемо и ненадоместиво универзално добро, се остваруваат особено штети последици како врз поединците така и врз општеството во целост³. Сепак дополнителен предвизик

---

¹ Nannie Doss – the giggling nanny позната по убиства на свои блиски пет сопрузи, сопствената мајка, сестра, свекрва и внук; Elizabeth Bathory – the Blood Countess унгарска благородничка која во периодот меѓу 1585 и 1610 измачувала и убила скоро 650 девојки главно тинејџерки; Amelia Dyer – the reading baby farmer која во Викторијанска Англија вдомувала и чувала новороденчиња, но наместо вистинско чување ги земала парите и оставала да починат од негрижа; Jane Torran – Jolly Jane признала 31 убиство, медицинска сестра која експериментирала со морфин и атрофине на нејзините пациенти, Miyuki Ishikawa – the demon midwife во крајот на четириесетите години на дваесетиот век во Јапонија убива околу 103 деца „спасувајќи ги од подоцнежни мизерии“ децата ос сиромашни семејства; Aileen Wuornos убива седум мажи во Флорида во периодот од 1898 до 1990 година под изговор на самоодбрана од силување кое не се докажува на суд; Leonarda Cianciulli – типична Италијанска домаќинка која во периодот од 1939 и 1940 правела чајниколачиња и сапуни од човечко месо. Кога нејзиниот син бил приморан да се вклучи во Италијанската армија, таа сметала дека единствен начин е доколку прави постојани човечки жртви. Убивала жени, претходно дрогирајќи ги преку понудена чаша сомнително вино, а потоа ги убивала со секира. Колачите ги нудела на фамилијата и пријателите а сапуните ги користеле за капење со сопругот.

² Апасиев, Д., Римско Судско Право, книга прва, Правосудниот систем во времето на Кралството, Европа 92, Скопје, 2016, стр.41;

³ Сулејманов, З., Криминологија, Графохартија, Скопје, 2009, стр.72-73;

претставува разбирањето на неговата етиологија. Корисна точка при разгледување на феноменологијата во обид на разбирање на самото убиство како такво е полот – и не само поради тоа што степенот и начинот варираат значително во зависност од полот на сторителот. На пример, над 90% од убиствата се извршени од мажи, околу 70% од жртвите на убиствата се мажи и над половина од сите убиства се случуваат меѓу мажи. Многу поверојатно е дека машките сторители би убиле непознаник или пак случаен познаник отколку некој близок, но кај жените имаме сосем спротивен случај.⁴

Женските убиства и насилства, најчесто не се иницирани од потребата за некаква добивка или за воспоставување контрола или надмоќ како мажот. Самата манифестација на насилничко однесување кај жената најмногу се должи на сопствената перцепција за доживеан „неуспех“ на одредено животно поле. Па, нејзините изливи на насилство се всушност резултат на губење на контрола, наспроти успешното преземање на контрола во насилни случаи карактеристична за мажот убиец⁵.

Кај жените, во најголем број случаи, навистина постојат сентиментални побуди за извршување на кривичното дело убиство, што се поврзува и со најчестиот профил на жртва кој се среќава, а тоа е интимниот партнер, сегашен или поранешен. Во психологијата се посочува дека во интимните хетеросексуални врски каде постои насилство, не ретко завршницата може да биде фатална поради претходната долговремена виктимизација на жената. Врзани со вакви интимни односи се и оние каде настануваат колатерални убиства, односно убиства од жена извршени врз новиот партнер на нивниот претходен интимен партнер, негово дете, странец или присутен полициски службеник кој би се нашол на местото на настанот или е одговорен за претходен настан, доколку станува збор за посложена и продолжена ситуација. И тука може да станува збор за комплексна ситуација во која жената која резултира со положба на сторител на кривично дело претходно била жртва.⁶

Методите и начините кои ги користи жената за да изврши убиство се исто така помалку разновдни. Литературата досега потврдила дека жените кои вршат убиства најмногу се разликуваат од мажите по начинот и средствата за нивно извршување. Низ овие начини и средства жената се свети на жртвата, таа на еден итар и подмолен начин ги бира средствата со кои загарантирано би

---

⁴ Meguire, M., Morgan, R., Reiner, R., The Oxford Handbook of criminology fourth edition, Oxford University Press, 200, pg. 716;

⁵ Ibid, pg. 717;

⁶ Belknap, J., Larson, D., L., Abrams, M., L., Garcia, C., Anderson-Block, K., Types of intimate partner homicides committed by women: self-defense, proxy/retaliation, and sexual proprietariness, Homicide Studies, SAGE Publication, 2012, pg. 359-379;

ја уништила жртвата. Отровот од секогаш се сметал за женско орудие, па криминолозите најмногу внимание посветиле изучувајќи ги ваквите убиства. Како останати начини кои ги користи жената се среќаваат: убиства сторени со примена на тупа сила, истрел, давење и гушење и ретко, но присутно, убиство сторено со употреба на електрична енергија. Се заклучува дека начинот кој жената би го применила за вршење на вакво кривично дело, главно зависи од самата жртва и ситуационите прилики. Имено, ако таа е физички послаба, пример дете, членови на семејството, немоќно лице или сл. жената би применила физичка сила на наједноставен начин. Во афектна состојба на која ѝ претходи вербална расправија, го користи првото најсоодветно средство до кое би дошла (кујнски нож, ножица, лопата, мотика и сл.) притоа повеќепати повторувајќи ја акцијата со која нанесува смртни повреди.

Покрај споменатите облици на убиства застапени кај жената престапник, еден буди особено внимание низ годините, а тоа е чедоморството. Конекцијата мајка – дете, сентименталноста која постои и треба да постои во односот и општествените (не)прилики го прават овој криминалитет особено тежок за разбирање и за разрешување, па компаративно и историски гледано, се среќаваме со различни начини на третирање и восприемање. Подобрното проучување на овој криминалитет, од аспект на жената како сторител, е особено важно за разбирањето на целокупниот криминалитет кој жената го вршела и го врши.

1. Историски и компаративен осврт на чедоморство

Чедоморството е сè присутно во денешни рамки, паралелно со огромниот стрес под кој претходно живееле девојките и жените и кои им се рефлектира како постпородилна депресија. Несаканата бременост особено кај малолетничките исто така е во пораст, што слободно можеме да кажеме, дека се должи пред сè на сфаќањата за еманципацијата на младите девојки, на бунтовниот карактер кој преовладува кај тинејџерките што придонесува за раното впуштање во незаштитени сексуални односи. Прикривајќи ја, и негирајќи ја претходно бременоста, се впуштаат во вршење на кривично дело непосредно по породувањето. Овде најголем фактор за причинување на вакво криминалитет од страна на жената се низата биофизички промени кои ги доживува, но кои пак, поттикнати од социјално-економски параметри и домашното и општественото опкружување го зајакнуваат чувството на несигурност, стравот од отфрлањето и слично⁷. Општеството во кое живееме ги има поместено рамките на достигнување на семејна зрелост кај жената, а со

---

⁷ Spinelli, G., M., *Infanticide, Psychosocial and Legal Perspectives on Mother Who Kill*, American Psychiatric Publishing, Washington, London, 2005, pg.4

тоа и на развивањето на мајчински инстинкт, значително. Ако возраста од 15-20 години порано била идеална за една девојка да стане мајка, денес забременувањето на оваа возраст, во повеќето подрачја, се доживува како личен неуспех. Дури и да ја заобиколиме темата за абортусот, не можеме, а да не ја споменеме несигурноста која една млада девојка ја носи со себе заедно со забременувањето и лабилноста која ѝ ја внесува во карактерот.

Појавата датира уште од античката епоха. Без сомнение, женското чедоморство го имало и повеќе се практикувало во хеленистичка одошто во класична Грција. Финансиската состојба на родителите и севкупната општествена политичка клима веројатно биле и главните одредници дали женските новороденчиња ќе се одгледуваат. А уште повеќе, слабото здравје кое било резултат на полошата исхрана за разлика од онаа на машките деца. Дискриминарачките распределби на детска издршка во Рим, проследено со породување на незрела возраст, довеле до намалување на женскиот просечен век за отприлика пет до десет години споредено со машкиот⁸. Сепак во стар Рим и стара Грција не се работи за специјално крвично дело и мајката не е единствениот сторител кој се посочува. *Pater familias* е оној кој имал апсолутна власт во домашните работи, а причините за погубувањето на новороденчињата кои ги вршел се движеле од незаконски до евгенички. И општествените гледишта кон чедоморството не биле отсекогаш осудувачки, земајќи го во предвид фактот дека кон новороденчињата не се гледало секогаш како кон човечки суштества. Антиката кон децата до седмиот ден од нивниот живот гледала како кон растенија или животинчиња⁹. Во Средниот век се сметало дека децата родени со физички абнормалности или пореметувања во однесувањето не се човечки суштества туку продукт на злото и супранационални сили. Затоа и убивањето на вакво дете не се доживувало како сторено зло, ниту од самата жена ниту од страна на општеството. Во раното муслиманство пак и предисламската култура во XVII век во Арабија убиството на женски новороденчиња била честа пракса, особено нивното убиство од страна на мајките со цел да ги заштитат од мизерниот живот кој би ги чекал, или од едноставна причина што сакале да допринесат кон фамилијата единствено со машки пород¹⁰. Сепак било строго забрането и изедначувано со убиство на возрасен човек. Сличен случај познавал и кинескиот народ. Женски новороденчиња се убивани под изговор дека се помалку вредни и не смеат да

---

⁸ Подетално – Pomeroy, S., B., *Goddesses, Whores, Wives & Slaves, Woman in Classical Antiquity*, Pimlico, An imprint of Random House, London, 1975, pg.296;

⁹<http://www.encyclopedia.com/social-sciences-and-law/anthropology-and-archaeology/customs-and-artifacts/infanticide> (Последно пристапено: 02.03.2017);

¹⁰ Spinelli, G., M., *Infanticide, Psychosocial and Legal Perspectives on Mother Who Kill*, American Psychiatric Publishing, Washington, London, 2005, pg.4 ;

го носат презимето на фамилијата¹¹. Дури и во денешни услови, тргнувајќи од популационата политика на Кина за едно дете по фамилија која беше на сила до 2015 год., заменета со политика за две деца по фамилија и конфучијанизмот, ваквите чедоморства се чест случај онаму каде се очекува само машки породи, дури и зголемени. Владата во Кина поради тоа во насочниците за изработка на законите со цел спречување на овие појави, абортуси, чедоморства, а во согласност со популационата политика, вели дека законите за семејството и бракот треба да ги забрануваат чедоморства врз женски деца, законот за заштита на жените пак да забранува дискриминација врз жена која задржува женско дете, а законот за мајчина здравствена заштита да забранува користење на технолошките напредоци, како ултра-звук машини, преку кој се открива полот на фетусот, во насока на спречување на селективен абортус¹². Сепак и Кина и Индија го имаат проблемот на оптирање на пол кај детето, со цел задржување само машки деца, особено во руралните подрачја, а како одраз на тоа зголемување на стапката на бројност на машко население спрема женско. Сè до XIX век, вклучувајќи го и периодот на ран XX век, општествениот одговор индицирал дека чедоморството било вршено главно од очајни, неморални жени. Жени кои не биле во брак, а останале блажени. Пресвртот во стручните сфаќања за причините кај сторителите на делото следи непосредно, кога се започнува со поинакви, драматични, разбирања за престапничките, па вршењето на ова дело општеството почнува да го „оправдува“ и поврзува со здравствената состојба на жената, односно болеста - постпородилна депресија. Почетоците на ваквите учења се поврзани со истражувањата на двајца француски психијатри Jean - Etienne Esquirol и Victor Louis Marcè, кои први ја откриле и објасниле конекцијата меѓу бременоста, пораѓајот и последователната мајчина ментална состојба, влошена од претходните настани. Брзината на распространетоста на ова учење и неговата примена е евидентна. Со оглед на леснотијата во докажувањето на ваквата состојба, набргу повеќе од дваесет земји го пресликале актот на Британија за посебен пристап кон ваквите сторители на кривични дела и се одлучуваат за полесно казнување на жената која ќе стори убиство на дете при пораѓање или до навршена една година од животот, односно наместо смртна казна или казна затвор, се досудува пробацијата, односно условната осуда. За разлика од споменатово, Америка е далеку понеоптимистична во медицински објаснуваната постпородилна депресија и нејзиното поврзување со чедоморство. Единствено на што се согласни медицинските експерти таму, е

---

¹¹ Schwartz, L., L., Isser, K., N., Endangered children, neonaticide, Infanticide and Filicide, CRC Press, 2000, pg.26;

¹² http://www.bbc.co.uk/ethics/abortion/medical/infanticide_1.shtml (Последно пристапено: 02.03.2017);

постоењето на постородилна психоза, која значи исклучување од реалноста во придружба со халуцинации и илузии. Ниту еден акт досега во САД, федерален или државен, не го предвидува чедоморството како привилегиран вид на кривично дело¹³. Напротив, на став се дека не постои толкава акумулација на стрес, општествени или финансиски проблеми кои би резултирале со тоа да се убие сопственото дете. Ваквите мајки ги сметаат за чудовишта, приклучувајќи се кон тезата дека во случајов постои сериозен проблем со индивидуата¹⁴ и треба сериозно да се казни.

1. За појавата и нејзините обележја

Во однос на застапеноста на појавата и нејзината динамика, анализирајќи ги светските статистички податоци на темава, кон кои мораме да пристапиме со доза скептицизам во контекст на темната бројка, можеме да ги констатираме следниве факти:

Во периодот од 2005 год до 2015 година (нешто што е застапено и во претходниот период, а во одредена мера намалено се рефлектира и во периодот потоа поради укинувањето на популационата политика за едно дете во семејство) женските новороденчиња во Кина имаат двојно поголеми шанси за смртност отколку машките новороденчиња. Ризикот за смртност, од аспект на чедоморство, на второто девојче е трипати поголем отколку на првото во фамилијата. Исто така, и ризикот за смртност на девојчиња родени во рурални фамилии е трипати поголем отколку во урбани¹⁵. Во Индија во периодот од 2001 до 2011 година се смета дека популацијата на девојчиња од 0-6 години бележи стапка на опаѓање за 3 милиони девојчиња, што се товари на страната на чедоморството¹⁶. Во Британија и Велс, евидентираната годишна стапка на убиства на деца до една година старост од 45 на милион жители, останала релативно константна од 1957 година и донесувањето на Законот за убиства до крајот на дваесетиот век, во контраст на прогресивниот пад на стапката на смртност кај новороденчињата¹⁷. За почетокот на дваесетиот век, се смета дека годишно од 30 до 40 бебиња се убиваат веднаш по раѓањето на ова подрачје,

---

¹³ Spinelli, G., M., *Infanticide, Psychosocial and Legal Perspectives on Mother Who Kill*, American Psychiatric Publishing, Washington, London, 2005, pg.9 ;

¹⁴ Spinelli, G., M., *Infanticide, Psychosocial and Legal Perspectives on Mother Who Kill*, American Psychiatric Publishing, Washington, London, 2005, pg.10;

¹⁵ <http://www.allgirlsallowed.org/infanticide-china-statistics> (последно пристапено на 03.03.2017);

¹⁶ <http://www.thehindu.com/news/national/India-loses-3-million-girls-in-infanticide/article12551293.ece> (последно пристапено на 03.03.2017);

¹⁷ Marks, M., Kumar, R., *Infanticide in England and Wales*, US National Library of Medicine, national Institutes of Health, 1993;

но сепак се нагласува огромниот процент на неоткриени случаи на вакви чедоморства. Дури се смета и дека од 2 до 10% од регистрираната наводна природна смртност на новороденчиња се должи всушност на нивно убиство, главно од мајката. Она што ова подрачје го прави поразлично од претходно наведените е дека не познава разлика за смртност на бебињата земајќи го во предвид полот. Сепак во овие подрачја, жената како сторител на кривично дело се јавува најмногу во случај на неонатичид. Од аспект на инфантицид, скоро подеднакви се статистиките кога како сторител се јавува мајката или таткото, со тоа што, согласно важечките закони, жената се казнува секогаш поблаго од мажот¹⁸. Во САД смртноста на децата пред навршена година е запрепаствувачка. Истражувањата на непрофитната истражувачка организација „Child trends“¹⁹ покажуваат дека периодот на последните две децении од дваесетиот век стапката била 687 на 100000, која во почетокот на дваесет и првиот век, до 2005 година бележи значително покачување на 710 на 100000 новороденчиња. По овој период до 2015 година се враќа на претходно бележаната стапка, односно на 588-600 на 100000 новородени бебиња. И ако темната бројка ја поврземе со ваквиот податок на смртност и со фактот дека значителен процент од наведените отпаѓа на лошите услови во кои се родиле децата или во кои живееле непосредно по раѓањето, можеме да резултираме со приближен податок на чедоморства предизвикани од запуштеност, негрижа и небрежност, и покрај тоа што САД не го познава како засебно кривично дело туку го изедначува со убиствата воопшто.

1.1 Појавни облици

Феноменолошки анализирано, теоријата разликува и подоблици на чедоморството за подобро разбирање на појавата. Имено, согласно начинот на кои се вршени, се смета дека постојат следниве неколку појавни облици на чедоморство или подоблици:

- **убиство на дете при пораѓање**, односно во првите 24 часа од раѓањето (**неонатичид**), кое најчесто е поврзано со млади девојки и нивно претходно негирање на бременоста. Во останатите случаи се смета дека децата имаат барем еден ден старост, но не повеќе од една година (**инфантицид**).

---

¹⁸ Spinelli, G., M., Infanticide, Psychosocial and Legal Perspectives on Mother Who Kill, American Psychiatric Publishing, Washington, London, 2005, pg.185 -192 ;

¹⁹ <https://www.childtrends.org/indicators/infant-child-and-teen-mortality/>(последно пристапено на 03.03.2017);

- ***Присилено, асистирано чедоморство*** – кога во истото се вклучува и машкиот, преобладаантен, партнер, најчесто како поттикнувач. Жените во случајов се инволвирани во врски исполнети со насилство и се плашат од своите партнери.
- Потоа ***chedomorstva поврзани со негрижа и несовесност***, каде новороденчињата умираат од запушеност и негрижа од страна на мајката.
- Потоа, ***chedomorstva поврзани со злоупотреби и насилство***, каде причина за смрт кај новороденчето е токму злоупотребата.
- ***Чедоморства поврзани со ментална болест кај мајката, акутна или хронична***, каде значајна депресија или психотична епизода во овие случаи резултира со смрт на новороденчето, бидејќи подразбира неможност на жената за грижа на детето без надворешна дополнителна помош.²⁰

Во поглед на начинот на кој се сторени, чедоморствата најчесто се извршување преку напуштање и изложеност на детето на глад, студ или напад од животни, задушвање, давање и веќе споменатите, негрижа или злоставување²¹.

1.2 За состојбата во Република Македонија

Во Република Македонија, за среќа, чедоморството не бележи зачестеност, напротив, сепак секогаш кога ќе се детектира ваков случај, жестоко ја разбранува јавноста, па овде само накратко би се задржале на него. Законската регулатива го покрива како привилегиран вид на убиство, инкриминирано како „убиство на дете при пораѓање“, како резултат на преземаните придобивките од светското влијание на учењето на споменатите француски психијатри Jean-Etienne Esquirol и Victor Louis Marcè и пресликување на идеите поттикнати со актот на Велика Британија каде во предвид за одредување како приивичигиран вид се зема влошената психичка состојба на мајката по чинот.

---

²⁰ Spinelli, G., M., Infanticide, Psychosocial and Legal Perspectives on Mother Who Kill, American Psychiatric Publishing, Washington, London, 2005, pg.12-14 ;

²¹ <http://www.encyclopedia.com/social-sciences-and-law/anthropology-and-archaeology/customs-and-artifacts/infanticide> (Последно пристапено на: 02.03.2017);

Нашиот законодавец вели дека „мајката што ќе го лиши од живот своето дете за време на пораѓањето или непосредно по пораѓањето во состојба на растројство предизвикана со пораѓањето, ќе се казни со затвор од три месеци до три години“²². Специјалистот по судска медицина Алексеј Дума дава податок²³ дека согласно опсегот на неговата работа, во Република Македонија зачестеноста на ова кривично дело ја има во рурални рамки, што ја должи на процентуално, поголема стапка на несакана бременост кај девојките од руралните подрачја отколку во урбаните подрачја. Како податок за нашево поднебје, адвокат Свонко Давидовиќ изнесува²⁴ дека прв ваков случај регистриран овде бил во 1962 година за кого следело поблагото казнување на мајката и дека одтогаш се следи таквата пракса, за што сведочи и самиот Кривичен Законик. Од тогаш до сега, во периодот пред 2005 година, забележани се неколку случаи на регистрирани чедоморства, или според статистиките на МВР, а репродуцирани од дневниот весник „Дневник“, шест случаи на чедоморство се регистрирани во периодот од 2000 до 2005 година, а три се случиле во 2005 година²⁵. Според податоците на Државен завод за статистика, официјалните евидентирани случаи каде имаме осудени жени сторители на ова кривично дело по години се распределени вака: во периодот од 2005-2015 година имаме само четири регистрирани случаи на убиство на дете при пораѓање, односно два за кои постапката е поведена и завршена во 2006 година, еден во 2007 година, обвинета и осудена мајка, и еден во 2011, исто обвинета и осудена. Други формални податоци нема, што наведува на можен сомнеж за присуството на темна бројка кај ова кривично дело, особено

---

²² Види член 127 од КЗ на РМ, „Службен весник на Република Македонија“ бр. 37/96, 80/99, 4/02, 43/03, 19/04, 81/05, 60/06, 73/06, 7/08, 139/08, 114/09, 51/11, 135/11, 185/11, 142/12, 166/12, 55/13, 82/13, 14/14, 27/14, 28/14, 115/14, 132/14, 160/14, 199/14, 196/15, 226/15, 97/17;

²³<http://www.novamakedonija.com.mk/NewsDetail?title=%D0%A1%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D1%82-%D0%BE%D0%B4-%D0%BE%D0%BF%D1%88%D1%82%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D0%B0-%D0%BE%D1%81%D1%83%D0%B4%D0%B0--%D0%B5-%D0%BD%D0%B0%D1%98%D1%87%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B0-%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%87%D0%B8%D0%BD%D0%B0-%D0%B7%D0%B0-%D1%87%D0%B5%D0%B4%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D1%80%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE&id=e191bd0c-a52b-4e4d-97a4-c46dc859fcd5> (последно пристапено на 24.02.2017);

²⁴ <http://vecer.mk/chedomorstvo-smrt-od-majchina-raka> (последно пристапено на 24.02.2017);

²⁵ <http://star.dnevnik.com.mk/default.aspx?pbroj=1463&stID=2147480475> (последно пристапено на 09.04.2017);

во наведените рурални средини. Според Марцикиќ²⁶ ова кривично дело на нашите простори најчесто го вршат жени кај кои мајчинскиот инстинкт воопшто не е созреан. Мајката по пораѓајот ја насочуваат агесијата кон детето бидејќи тоа за неа е главниот виновник за нејзината положба, па ваквата ментална состојба во која се наоѓа жената ја именува како *малигна примитивна агресивност* на човекот. Анализирајќи ги случаите и профилот на жената сторител, тука најчесто како мајка која го врши ова дело се јавува дете на возраст од 16-18 години, некогаш дури и помало, и не свесно за бременоста воопшто, или е свесно но е немарно кон сопствената состојба. Детето кое доаѓа често како изненадување за мајката по добиените болки, мајката сама го пораѓа и го убива²⁷. Судската пракса покажала дека вакви случаи каде постои небрежност кај мајката, ги подведуваат под член 126 од Кривичниот законик или „убиство од небрежност“, а друг дел пак, со оглед на околностите и под член 135 од Кривичниот законик или „напуштање немоќно лице“.

2. Профилирање на сторител преку разбирање на изворот на побуди за вршење на кривичното дело

Вршењето на овој криминалитет од страна на жената и неговото разбирање, односно осознавање на причините поради кои се подвргнува на истото и последиците од дејание, најдобро го опфаќа биолошко – психолошката теорија. Имено, еднострано, и изолирано од надворешните влијанија, оваа теорија тргнува од ставовите дека учеството на жената во криминалот се разбира само доколку се стави во корелација со биофизичките промени кои ги претрпува жената. Имено, се смета дека учеството на жената во криминалот зависи од душевниот живот на жената кој е условен од влијанието на телесните кризи кои ги трпи менструалниот циклус, бременоста, пораѓајот, доењето и менопаузата. Потоа, кон ова се препишуваат и плашливиот карактер кој го има, отсуството на склоноста кон уживање на алкохол, пасивноста, помалата агресивност и слаба самодоверба, чувството на

---

²⁶ д-р Александар Марцикиќ, психијатар-специјалист во "Евромедика";

²⁷ Последен ваков евидентиран случај во Македонија кој ја разбранува јавоста е по поднесената кривична пријава во 2016 година за 23-годишна девојка која во поодмината бременост тргнува на апсолвентска екскурзија и за време на пасошката контрола кај граничен премин Табановце, добива породилни болки и самата се пораѓа во тоалетот. Детето го фрла во канта за отпадоци и продолжува на патувањето. Истрагата покажала дека доколку детето е родено во соодветни болнички услови би преживеало. Подетално на <http://alon.mk/archives/611935>, <http://sitel.com.mk/studentka-od-skopje-se-porodila-na-apsolventska-na-tabanovce-i-bebeto-go-frlila-uapsena-e-i-obvineta> (последно пристапено на 09.04.2017)

акцесорност и беспомошност како и помалата способност за прилагодување на своите злосторства²⁸.

Од друга страна пак, надоврзувајќи се на ваквата теорија Хентиг (Hentig) дава малку поразлично објаснување за постоењето на чедоморството. Имено тој смета дека телесните манифестации кои ја чинат жената жена, се јавуваат како поттикнувачи на одредени криминални дејанија. Така, според неговите тврдења, *менструалниот циклус* кај жената доведува до поголема нејзина раздразнетост кои водат кон вршење на злосторства против личноста, подметнување на пожари, и до појава на клептоманија. Во овој период, тој смета, дека жената е склона кон вршење на настрани дејствија или пропуштања на нејзините интимни односи, па често е жртва која често поттикнува напад и која го заведува заводникот. *Бременоста*, пак, ја поистоветува со постојана психоза на поспаност, која изродува посебни желби и реакции, како ситни кражби и сл. За *пораѓајот*, Хентиг смета дека истиот не е од големо значење за криминална настроеност на жената, освен кај убиство на дете при пораѓање, кое пак според него е се поретко, од причини што жената е исцрпена, губи многу крв, има зголемена телесна температура и доживува целосна телесна криза. *Доењето* го смета како фаза на *restitution in integrum* кога жените со епилептични и хистерични диспозиции можеле да станат крајно незауздливи. За времето на *менопаузата*, тој смета дека жената е склона кон запаѓање во депресија и вршење самоубиство. Бидејќи овој период од животот жената го врзува со замор, раздразливост, нарушување на мислењето и моморијата, смета дека истите се клучни за семејни раздори и насилства во семејството, па голем дел од кривичните дела кои ги врши се или во овој период или периодот кој му претходи.²⁹ Како и да е, биолошките проучувања на причините за застапеноста на жената во вкупниот криминал, иако се навистина едностранни, и не ги земаат во предвид социолошките фактори, културните, економските и ситуационите влијанија, или во духот на феминистичките учења, овие тврдења се „навредливи во одредена мера и сексистички“³⁰ сепак даваат некаква почетна слика за специфичната положба која ја има жената во одредени животни доби и како истите се рефлектираат врз нејзините активности. Па, врзувајќи ги со понатамошните длабински етиолошки учења, можеме да го „извајаме“ профилот на жени кои се подвргнуваат на вршење на вакво кривично дело.

---

²⁸ Hans von Hentig, 1959, цитиран според Сулејманов, З., Македонска криминологија, Графохартија, Скопје, 2000, стр. 440;

²⁹ Ibid

³⁰ Smart, 1976 цит. според Хајденсон, Френсис, Гелсторп, Лорен, Половите и Криминалитетот, Оксфордски прирачник за криминологија, Нампрес, Скопје:2010, стр.383

Социолозите од друга страна, за вкупното учество на жените во криминал, поретко од она на мажите и во постеснат корпус на облици, зборуваат дека истото е продукт на интензивната социјална контрола која ја трпат од самото раѓање³¹. Очекувањата кои ги наметнуваат општествените маргини врз девојките дејствуваат заузудвачки во однос на нејзините општествени манифестации. Оттаму, девојките во поголем дел се движат во насоките кои им се поставуваат уште во детството, плашејќи се од општествената осуда доколку не ги задоволат очекувањата. Затоа, според социолошките концепции, и е очигледната помала инволвираност на жената во вкупниот криминалитет. Или пак, пресликано за чедоморствата, многу посмело се решаваат на сокривање на несакана или рана бременост и „средување на последиците од истата“, одошто на соочување со истата и донесување на вистински одлуки во вистинско време, а со цел да ја заобиколат општествената стигматизација. Социјалната инклузија и социјалната ексклузија знаат да имаат огромна стимулативна улога во градењето на менталната стабилност на личноста како и во оформување на нејзините ставови кон криминалитетот. Засилено, кога се работи за несакана бременост од една страна, и млада девојка која се наоѓа на непознат терен од друга.

Сумирано, профилот на мајките кои се оддаваат на вршење вакви кривични дела зборува за тоа дека истите потекнуваат од различни класни и општествени нивоа, од рурални, приградски или урбани подрачја. Дека најчесто се воспитувани во духот на принципиелноста и религијата, па трпат страв од морални осуди. Исто така дека се девојки кои се чувствуваат осамени, изолирани и незаштитени, а кое чувство со самото пораѓање се зголемува. Проучувањата на појавата во минатото и во денешни услови индицира дека, додека од една страна убиството на дете при пораѓање и чедоморството (земајќи ја во предвид поделбата која ја споменавме погоре) имаат ист краен резултат, од друга страна психолошките и општествените услови нашироко варираат, заедно со периодот во кои околностите се одиграле. Комбинирајќи ги современите студии на социобиолозите со истражувањата за перцепцијата на убиствата на децата, гледано низ историска Европа, Азија и во помала мера во САД, се обезбедуваат податоци за силна конекција на историјата на ова кривично дело и неговото постоење до денес. Сè уште се присутни религиозните влијанија, социјалните неодобрувања, општествениот поглед кон самохраните мајки, како и општествените конфликти воопшто при справување со жените кои вршат вакви дела. Сепак, она коа навистина боди во очи како заклучок е фактот дека, за жал, не се работи за нешто ново и досега не видено, и многу од причините и притисоците кои ги наведувале младите

---

³¹ Schneider, 1987 цитиран според Кајзер, Г., Криминологија, Александрија, Скопје, 1996, стр.376

мајки да станат сторители на вакво кривично дело сè уште се тука и сè уште постојат, како впрочем и проблемите кои последователно се предизвикуваат од појавата – како општеството да се справи со нив? Не би можеле да посочиме одредена општествена доба во која постои зачестеност или претежност за вршење на ова кривично дело од страна на жената. Откако постои во улога на мајка, жената е во можност за вршење на вакво дело. Темната бројка е онаа која може да варира, но сепак не и појавата како таква, која бележи определена константа. Истата најчесто е предизвикана од не следена бременост и нерегистрирани новороденчиња непосредно по раѓањето, што постои како обврска, а биваат убивани, како и прикривањето на убиството под изговор на мртвородено дете. Затоа земајќи ја во предвид темната бројка можеме да наведеме дека евидентираните податоци за појавата се поголеми и пообемни од почетокот на дваесетиот век па наваму, отколку порано. Што не зборува и не сведочи за поактивно учество на жената во вршење на вакво кривично дело денес, туку за оскудноста на систематизирани официјални податоци од претходните општествени доби.

Заклучок

Криминолошката анализа на кривичните дела кои ги врши жената, е суштински неопходна за вистинско разбирање на целокупната криминологија, а не само онаа која во фокусот го има примарниот сторител, а тоа е мажот. Постеснетиот корпус на кривични дела каде жената пројавува криминогени активности, неминовно нè води до проучување на едно од нив, каде најчесто, а некаде и единствено, таа се јавува како сторител, како чедоморството. Причините зошто жената врши вакво кривично дело се особено широко поле за разгледување, и не само од правен аспект, што повеќе и од психофизички. Судирот на два силни нагона – мајчинскиот, наспроти нагонот за убиство, кои резултираат со усмртување на штотуку родено дете, или дете кое е сосем немоќно и зависно од мајката, отвораат простор за дискусија од неколку агли.

Од она кое е презентирано погоре и она кое го знаеме, е дека жената минува низ одредена специфична фаза од животот токму по пораѓањето и која, согласно со сите надворешни и внатрешни влијанија може да остави простор за пројавување на криминогени дејствувања. Жената која го врши делото, најчесто не е криминалец, ниту пак претходно осудувана, најчесто е лабилна личност која или не знае што прави, или онаа кое го прави го гледа како единствен излез од, навидум, безизлезната ситуација. Вистинското следење на темата овозможува да се осознаат причините кои ги наведуваат жените да ги убиваат своите новороденчиња, како и придонесување кон намалување на темната бројка, која, споредено со евидентираните случаи, е запрепаствувачка. Тоа што појавата се задржала толку долг временски период, во кој не само што не дошло до нејзино сузбвање, туку не се ниту пронајдени начини за нејзино

превенирање, е фрапантно и алармантно за длабинско проучување. Вистинското законско дефинирање е само еден мал дел од процесот. Третманот на ваквите престапнички е нешто на кое мора сериозно да се работи. Нивното препознавање за превенирање, е пак уште побитно. Со ваквото почетно проучување на жената како сторител на ова кривично дело, ја отвораме вратата за криминолошко засебно анализирање на жената како престапник воопшто. Убиството кое го врши таа во случајов, апсолутно се разликува од убиство кое би го извршил маж врз новороденче, за што јасно зборуваат и повеќето законски уредености на материјата. Што значи, се оддава уште овде „признание“ дека кривичното дејствување на жената не смее да се третира исто како она на мажите, за добар дел од кривичните дела каде се јавува како престапник. Постои сериозна потреба од негувањето на родовата сензибилност и во кривичното право и кривичната и пеналната постапка, која пак родова сензибилност на своја страна знае да изроди значајни диференцијали. Надвор од сите феминистички проучувања, но не и игнорирајќи ги, алармираме на посуптилно проучување на феноменологијата и етиологијата на криминалитетот на жената, а особено на засметување на виктимолошкиот елемент кој најчесто постои притоа. Најпластичен и учебничарски егземплар за ваквата потреба, е криминолошкото проучување на убиството на дете при пораѓање.

КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА

Домашна литература:

- Апасиев, Д., Римско Судско Право, книга прва, Правосудниот систем во времето на Кралството, Европа 92, Скопје, 2016;
Арнаудовски, Љ., Криминологија, Печатница 2-ри Август - Штип, Скопје, 2007
Кајзер, Г., Криминологија, Александрија, Скопје, 1996;
Камбовски, В., Казнено право, Општ дел, 2-ри Август- Штип, Скопје, 2006,
Сулејманов, З., Криминологија, Графохартија, Скопје, 2009;
Сулејманов, З., Македонска криминологија, Графохартија, Скопје, 2000

Кривичен законик на РМ „Службен весник на Република Македонија“ бр. 37/96, 80/99, 4/02, 43/03, 19/04, 81/05, 60/06, 73/06, 7/08, 139/08, 114/09, 51/11, 135/11, 185/11, 142/12, 166/12, 55/13, 82/13, 14/14, 27/14, 28/14, 115/14, 132/14, 160/14, 199/14, 196/15, 226/15, 97/17

Странска литература

- Banarjee, S., Khatun, N., Theories of Female Criminality: A criminological analysis, International Journal of Criminology and Sociological Theory, Vol. 7, No. 1, 2014

- Belknap, J., Larson, D., L., Abrams, M., L., Garcia, C., Anderson-Block, K., Types of intimate partner homicides committed by women: self-defense, proxy/retaliation, and sexual proprietariness, *Homicide Studies*, SAGE Publication, 2012;
- Britton, M., D., *The Gender of Crime*, Rowman & Littlefield publisher, inc., 2011,
- Daly, Lind, C., *Women and Crime: The Female Offender*, 1986
- Heidensohn, Frances, *Gender and Justice, New concepts and approaches*, Willan Publishing, Portland, 2006
- Marks, M., Kumar, R., *Infanticide in England and Wales*, US National Library of Medicine, national Institutes of Health, 1993;
- Meguire, M., Morgan, R., Reiner, R., *The Oxford Handbook of criminology* fourth edition, Oxford University Press, 2007;
- Pomeroy, S., B., *Goddesses, Whores, Wives & Slaves, Woman in Classical Antiquity*, Pimlico, An imprint of Random House, London, 1975;
- Schwartz, L., L., Isser, K., N., *Endangered children, neonaticide, Infanticide and Filicide*, CRC Press, 2000;
- Spinelli, G., M., *Infanticide, Psychosocial and Legal Perspectives on Mother Who Kill*, American Psychiatric Publishing, Washington, London, 2005;
- Хајденсон, Френсис, Гелсторп, Лорен, *Половите и Криминалитетот, Оксфордски прирачник за криминологија, Нампрес, Скопје:2010*

Консултирани интернет страници

- <http://a1on.mk/archives/611935> (последно пристапено на 09.04.2018)
- <http://sitetel.com.mk/studentka-od-skopje-se-porodila-na-apsolventska-na-tabanovce-i-bebeto-go-frlila-uapsena-e-i-obvineta> (последно пристапено на 09.04.2018)
- <http://star.dnevnik.com.mk/default.aspx?pbroj=1463&stID=2147480475> (последно пристапено на 09.04.2017);
- <http://vecer.mk/chedomorstvo-smrt-od-majchina-raka> (последно пристапено на 24.02.2018);
- <http://www.allgirlsallowed.org/infanticide-china-statistics> (последно пристапено на 03.03.2017);
- http://www.bbc.co.uk/ethics/abortion/medical/infanticide_1.shtml (Последно пристапено: 02.03.2017);
- <http://www.encyclopedia.com/social-sciences-and-law/anthropology-and-archaeology/customs-and-artifacts/infanticide> (Последно пристапено: 02.03.2018);
- <http://www.encyclopedia.com/social-sciences-and-law/anthropology-and-archaeology/customs-and-artifacts/infanticide> (Последно пристапено на: 02.03.2018);

<http://www.novamakedonija.com.mk/NewsDetail?title=%D0%A1%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D1%82-%D0%BE%D0%B4-%D0%BE%D0%BF%D1%88%D1%82%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D0%B0-%D0%BE%D1%81%D1%83%D0%B4%D0%B0--%D0%B5-%D0%BD%D0%B0%D1%98%D1%87%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B0-%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%87%D0%B8%D0%BD%D0%B0-%D0%B7%D0%B0-%D1%87%D0%B5%D0%B4%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D1%80%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE&id=e191bd0c-a52b-4e4d-97a4-c46dc859fcd5> (последно пристапено на 24.02.2018);

<http://www.thehindu.com/news/national/India-loses-3-million-girls-in-infanticide/article12551293.ece> (последно пристапено на 03.03.2018);

<https://www.childtrends.org/indicators/infant-child-and-teen-mortality/>(последно пристапено на 03.03.2018);